

ANKOM

2011-12-21

Dnr 1.4.-344/2011
Enskede-Årsta-Vantörs StadsdelsförvaltningEnskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
Box 81
121 22 Johanneshov**Nämnd**

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Stockholms kommun.

Ärendet

Verksamhetstillsyn av enheten för biståndshandläggning/äldre. Tillsyn enligt socialtjänstlagen (2001:453) SoL.

Enskede-Årsta-Vantörs
Stadsdelsförvaltning
2011-12-21**Socialstyrelsens beslut**

Nämnden ska vidta följande åtgärder:

- Säkerställa att beslut inte verkställs utan samtycke.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska ha inkommit till Socialstyrelsen senast den 27 februari 2012.

Bakgrund

Socialstyrelsen har tidigare kritiserat nämnden för att inte ha säkerställt en rättssäker handläggning av ärenden inom äldreomsorgen. I ärende 9.2-16940/2010 bedömde Socialstyrelsen att de åtgärder som redovisades inte var tillräckliga. En inspektion genomfördes därför den 30 juni 2011.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har getts möjlighet att yttra sig över utredningsmaterialet innan beslut fattats. Återkoppling på Socialstyrelsens utkast till beslutsunderlag inkom den 3 oktober 2011.

Underlag

- Intervju med enhetschefen.
- Intervju med två biståndshandläggare.
- Aktgranskning av tio akter där beslut fattats om särskilt boende för personer över 65 år. Hälften av besluten gäller personer med demenssjukdom.

- Nämndens återkoppling på Socialstyrelsens utkast till beslutsunderlag.

Redovisning av tillsyn

Organisation

Av nämndens yttrande framkommer att det totalt arbetar 29 biståndshandläggare på enheten. Ärendemängden varierar från cirka 100 - 140 ärenden per handläggare. Enligt biståndshandläggarna hinner de enbart med att åtgärda det akuta som kommer in. Vidare framkom att personalomsättningen är hög, fyra har slutat det senaste året.

Biståndshandläggarna har individuella kompetensutvecklingsplaner och olika utbildningsinsatser erbjuds. Vid intervjun framkom att det är svårt för handläggarna att prioritera utbildning då arbetsbelastningen är hög. Handläggarna får även extern handledning.

Enheten leds av en enhetschef och en biträdande enhetschef. Det framkom att det är biträdande enhetschefen som handläggarna vänder sig till för att få stöd och vägledning i det vardagliga arbetet.

Handläggning

Granskningen av akterna visar att besluten formellt är riktiga. Det finns en överensstämmelse mellan ansökan och beslut och det framgår vad som beslutats, lagrum för beslutet, vem som beslutet gäller, vem som fattat beslutet och när.

Den enskildes egen syn på sin situation och behov saknas i de flesta beslutsunderlagen som Socialstyrelsen granskat. I stället är det anhörigas och hälso- och sjukvårdens synpunkter på den enskilde som beskrivs. I ungefär hälften av akterna saknas uppgifter om att den enskilde underrättats om beslutet.

Vid intervjuerna uppgav enhetschefen och biståndshandläggarna att det förekom att biståndsbeslut fattas om insatsen korttidsboende utan att den enskilde eller företrädare gjort en ansökan om bistånd. Det gäller personer som misstänks fara illa i hemmet eller personer som skrivs ut från sjukhus och där kommunens betalningsansvar inträder. Vidare framkom att biståndshandläggarna för att vara effektiva skickar beställning till utförarna om beslutade insatser innan den enskilde hunnit ta del av beslutet.

För att säkerställa att den enskilde får de insatser som biståndshandläggarna beslutat om ska de inom 15 dagar få en kopia av genomförandeplanen som utföraren har upprättat. Enligt handläggarna beskriver inte genomförandeplanen hur beslutet ska utföras och de lägger därför ingen tid på att granska den.

På frågan om hur biståndshandläggarna säkerställer att de äldre får sina behov tillgodosedda vid så kallat rambeslut om särskilt boende, uppgav enhetschefen att de bland annat gör en individuppföljning utifrån en mall. Om handläggaren uppmärksammar brister begärs en återkoppling från enhetschefen. Enligt biståndshandläggarna hinner de inte följa upp några beslut. Enhetschefen anser att rambeslut säkerställer den enskildes rättssäkerhet medan biståndshandläggarna inte anser att rambeslut säkerställer den enskildes rättssäkerhet.

Lex Sarah

Enligt enhetschefen finns nya rutiner för hantering av missförhållanden enligt det nya regelverket. Förändringarna i regelverket och de nya rutinerna är dock inte kända av biståndshandläggarna.

Nämndens yttrande över utredningsmaterial

I nämndens yttrande framförs att det är en missuppfattning att handläggarna enbart hinner åtgärda det akuta som kommer in. Vidare framförs att tre handläggare har till uppgift att genomföra uppföljningar av ärenden inom hemtjänst och särskilt boende. En handläggare har också anställts för att ersätta handläggare vid dennes frånvaro. Av yttrandet framkommer också att handläggarna deltagit i utbildningar och planeringsdagar.

Att enskilda beviljats bistånd till korttidsboende utan att ansökan gjorts har förekommit i sällsynta fall. Exempelvis gäller det förhållanden där det saknas anhörig eller god man och den enskilde inte kan bo kvar i sin bostad, av olika anledningar.

Vidare framförs att i de fall beställning skickats till utförare innan den enskilde själv tagit del av det skrivna beslutet, delges den enskilde muntligen per telefon.

Av yttrande framkommer även att arbetet med genomförandeplaner utvecklats, men att det förekommer brister och att handläggarna inte alltid återkopplat det till utföraren.

Information om de förändrade reglerna kring lex Sarah har lämnats vid arbetsplatsträff och ska ytterligare förankras när riktlinjer erhållits från staden.

Skälen för beslutet

Tillämpliga bestämmelser

3 kap. 3 §, 11 kap 1, 5 och 6 §§, 14 kap. 2-7 §§ SoL

Socialtjänstförordningen 5 kap. 3 §

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:11) om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt SoL, LVU, LVM och LSS.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2006:5) om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om Lex Sarah.

Socialstyrelsens bedömning

Myndigheten ska utan dröjsmål inleda utredning om vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Det innebär att nämnden inte är beroende av att den enskilde eller någon annan gör en ansökan om bistånd utan på eget initiativ kan inleda en utredning för att klarlägga ett behov av bistånd. Myndigheten kan fatta beslut om en insats men kan inte verkställa beslutet om den enskilde inte samtycker till beslutet.

En av de grundläggande principer som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket SoL är att socialtjänsten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. Socialtjänsten ska således ha sin utgångspunkt i rätten för den enskilde att själv bestämma över sin situation. Vidare framgår av 3 kap. 5 § SoL att socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne. Av lagens förarbeten framgår att socialtjänsten inte får vidta insatser "över huvudet" på den enskilde. Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande vid handläggning av enskilda ärenden inom socialtjänsten.

Inom äldreomsorgen är det inte ovanligt att det finns personer som har begränsad möjlighet att själva ge uttryck för sin vilja. I dessa situationer krävs stor lyhördhet och respekt för de önskemål som den enskilde ger uttryck för och det gäller att ta reda på om personen har förmåga att ge ett samtycke, vilket måste framgå av utredningen.

Nämnden måste säkerställa att beslut om insatser inte verkställs utan att den enskilde ger sitt samtycke och att nämnden anmäler till överförmyndaren om de finner att god man eller förvaltare bör förordnas.

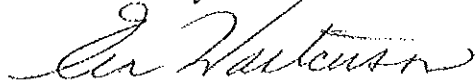
Socialstyrelsen anser vidare att beslut om särskilt boende är ett rambeslut där det inte framgår vilka hemtjänstinsatser den enskilde behöver i det särskilda boendet. När rambeslut tillämpas innebär det i praktiken att det överlämnas till utföraren att bedöma vilka insatser den enskilde behöver. Det innebär även att det inte fattas något formellt beslut om insatser i boendet som går att överklaga. Ett rambeslut om särskilt boende innebär att biståndshandläggaren inte har några hemtjänstinsatser att följa upp. Uppföljningen måste därför göras i förhållande till de uppsatta målen för insatsen särskilt boende, vilket ställer höga krav på målformulering.

Att nämnden tar sitt uppföljningsansvar på allvar framförs i nämndens yttrande. Socialstyrelsen vill dock understryka att ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att insatsen följs upp så länge den pågår. Det är även viktigt att uppföljningen bygger både på samtal med den enskilde och på uppgifter från den som svarar för det praktiska genomförandet av beslutet. Socialstyrelsen anser även att det är av stor vikt att nämnden beaktar de synpunkter som framförts av biståndshandläggarna, att de inte hinner följa upp fattade beslut och att genomförandeplanerna inte granskas på grund av brister i innehåll.

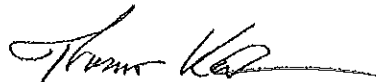
Vad gäller de nya rutinerna för Lex Sarah ska nämnden, om detta inte redan gjorts, säkerställa att de blir kända och väl förankrade på enheten.

Beslut i detta ärende har fattats av sektionschefen Eva Wastenson. I den slutliga handläggningen har inspektören Eva-Britt Cederblad deltagit. Inspektören Thomas Karlsson har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Eva Wastenson

Thomas Karlsson

Kopia till: Enhetschef och biträdande enhetschef